

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 113/2013-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti A. H., nar..., t. č. vo výkone trestu, zastúpeného advokátom JUDr. N. A., N., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej a práva podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 3 Tpo 25/2012 z 29. mája 2012, za účasti Krajského súdu v Nitre, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva A. H. podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 3 Tpo 25/2012 z 29. mája 2012 tým, že nerozhodol o alternatívnej žiadosti o nahradení jeho väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, porušené boli.

2. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2012 doručená sťažnosť A. H., nar..., v tom čase vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 Tp 30/2012 zo 16. mája 2012 a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Tpo 25/2012 z 29. mája 2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo vedené trestné stíhanie za obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c) a d) a ods. 2 písm. e) Trestného zákona. V tomto konaní bol sťažovateľ vzatý do väzby uznesením okresného súdu zo 16. mája 2012 v spojení s uznesením krajského súdu z 29. mája 2012 z dôvodu tzv. preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Sťažovateľ považuje označené rozhodnutia za nepreskúmateľné pre nedostatok odôvodnenia a vo vzťahu k postupu súdov namieta porušenie zásady kontradiktórnosti.

Podľa názoru sťažovateľa sa okresný súd ani krajský súd dostatočne nevysporiadali s jeho argumentáciou proti väzbe, ktorú predniesol v konaní pred okresným súdom, ako aj v písomnej sťažnosti proti prvostupňovému rozhodnutiu. Sťažovateľ namietal, že neboli zistené skutočnosti potrebné na vznesenie obvinenia za daný trestný čin, keď poukázal, že v zaistenom materiáli nebola zisťovaná koncentrácia psychoaktívnej látky, a právnu kvalifikáciu skutku spochybňoval aj s poukazom na to, že Kriminalistický a expertízny

ústav Policajného zboru nie je oprávnený vyjadrovať sa k počtu dávok, ktoré mohli byť získané zo zaisteného materiálu. Sťažovateľ poukazoval aj na nejasnú formuláciu skutku v uznesení o vznesení obvinenia, v súvislosti s čím namietal, že nemožno vylúčiť premlčanie trestného stíhania.

Za porušenie zásady kontradiktórnosti konania sťažovateľ označil skutočnosť, že okresný súd považoval za významný dôvod preventívnej väzby to, že proti nemu bolo v minulosti podmiennečne zastavené trestné stíhanie pre drogovú trestnú činnosť, o čom obhajoba nemala vedomosť, pretože dôkaz o tom (odpis z registra trestov) sa v spise nenachádzal. Okresný súd rozhodol podľa sťažovateľa len na základe nepreukázaného tvrdenia Okresnej prokuratúry N. (ďalej len „okresná prokuratúra“), ktorá mala v tomto konaní postavenie strany konania. Uznesenie okresnej prokuratúry sp. zn. 2 Pv 1020/2007 si vyžiadal až krajský súd, a teda *„ani sťažnostný súd nemal najprv za preukázané, že voči obvinenému bolo v minulosti vedené trestné stíhanie, ktoré bolo neskôr podmiennečne zastavené“*.

Sťažovateľ v rámci vypočutia pred rozhodnutím o väzbe podal návrh, aby nebol vzatý do väzby alebo aby bola väzba alternatívne nahradená písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd nerozhodol o návrhu v celom rozsahu, rozhodol len o neprijatí písomného sľubu sťažovateľa. Uvedené pochybenie neodstránil ani krajský súd. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na to, že *„Nemožno opomenutie sťažnostného súdu rozhodnúť o riadne uplatnenom návrhu sťažovateľa na nahradenie väzby pričítať na vrub obhajoby, keď obhajca je povinný v prvom rade pomáhať obvinenému a nie SPK či sťažnostnému súdu.“*, k čomu v poznámke uviedol: *„i keď sa postup obhajoby, keď táto vada nebol vytyčaná v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu SPK, bude zdať účelovým, či dokonca zákerným.“*

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci samej rozhodol týmto nálezom:

„Uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 16. 05. 2012, č. k. 3Tp/30/2012, a Uznesením Krajského súdu v Nitre zo dňa 29. 05. 2012,

č. k. 3Tpo/25/2012 boli porušené jednotlivé práva sťažovateľa uvádzané v texte tejto sťažnosti,

Uznesenie Krajského súdu v Nitre zo dňa 29. 05. 2012, č. k. 3 Tpo/25/2012 sa zrušuje,

Uznesenie sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Nové Zámky zo dňa 16. 05. 2012, č. k. 3Tp/30/2012 sa zrušuje,

Krajskému súdu v Nitre sa prikazuje, aby sťažovateľa prepustil bezodkladne na slobodu.“

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 113/2013-19 z 28. februára 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 25/2012 z 29. mája 2012 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho žiadosti o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že pri výsluchu pred sudkyňou pre prípravné konanie okresného súdu 16. mája 2012 predniesol prostredníctvom svojho obhajcu návrh, aby v prípade, ak by okresný súd zistil dôvod preventívnej väzby, bola väzba nahradená písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresný súd rozhodol uznesením tak, že vzal sťažovateľa do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a neprijal jeho písomný sľub, o návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nerozhodol. Toto pochybenie neodstránil ani krajský súd v konaní o sťažnosti.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval prípisom z 13. marca 2013 krajský súd, aby sa vyjadril k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Krajský súd vo vyjadrení sp. zn. Spr 374/13 z 3. apríla 2013 k predmetu konania uviedol, že navrhuje sťažnosti nevyhovieť z týchto dôvodov:

„Štandardný postup nadriadeného súdu je taký, že v rámci tzv. sťažnostného konania v súlade s Trestným poriadkom a doteraz platnou súdnou praxou vždy skúma možnosť

nahradenia väzby jedným z alternatívnych inštitútov. Ak zistí splnenie podmienok na tento postup, tak rozhodne o prepustení z väzby za súčasného prijatia jedného z alternatívnych inštitútov. V danej veci sa proti obžalovanému viedlo trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), c), d), ods. 2 písm. e) Tr. zák., kedy možno dohľad prijať, len ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu (§ 80 ods. 2, tretia vety Tr. por.). Takéto okolnosti ani jeden z konajúcich súdov nezistil a neuviedol ich v konaní ani obvinený ani jeho obhajca, a neboli uvedené ani v ústavnej sťažnosti.

Neprijatie dohľadu probačným a mediačným úradníkom súdom I. stupňa obvinený v sťažnosti v konaní pred nadriadeným súdom nenamietal. Pretože nemám k dispozícii predmetný trestný spis, nemôžem zaujať stanovisko k forme, v akej mal byť podaný návrh na prijatie dohľadu probačným a mediačným úradníkom, ktorý obvinení, resp. obhajcovia, prednášajú ako poistku alebo možnú alternatívu v prípade, ak by súd neprijal ich argumentáciu o tom, že dôvody väzby nie sú dané. Takto sa vo všeobecnosti snažia zachytiť všetky možné alternatívy rozhodnutia súdu, aj keď neuvedenú náležitú právnu argumentáciu. S ohľadom na všetky vyššie opísané dôvody navrhujem ústavnej sťažnosti nevyhovieť.“

Ústavný súd zaslal vyjadrenie krajského súdu na zaujatie stanoviska právneho zástupcovi sťažovateľa. V stanovisku z 15. apríla 2013 poukázal na to, že v súlade s preskúmavacou povinnosťou sťažnostného súdu podľa § 192 Trestného poriadku bol sťažnostný súd ex lege povinný doplniť chýbajúci výrok o návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, a preto zotrval na podanej sťažnosti.

Účastníci konania oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Ústavný súd vo svojej judikatúre v obdobných veciach s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdny orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Zo zápisnice okresného súdu o výsluchu sťažovateľa zo 16. mája 2012 vyplýva, že jeho obhajca žiadal, aby okresný súd nevyhovел návrhu prokurátora na vzatie do väzby alebo aby v prípade zistenia väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozhodol o nahradení väzby písomným sľubom sťažovateľa, ktorý zároveň predložil, alebo uložením dohľadu probačného a mediačného úradníka. Okresný súd uznesením sp. zn. 3 Tp 30/2012 zo 16. mája 2012 rozhodol, že berie sťažovateľa do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a písomný sľub neprijíma. Sťažovateľ v sťažnosti nenamietal proti absencii výroku o návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. Krajský súd sťažnosť sťažovateľa zamietol ako nedôvodnú uznesením sp. zn. 3 Tpo 25/2012 z 29. mája 2012.

Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 227/09, IV. ÚS 215/2010) uviedol, že rozhodovanie o väzbe a o jej ďalšom trvaní predstavuje zvlášť citeľný zásah do ústavou a dohovorom garantovaného práva na osobnú slobodu, a preto je v záujme právnej istoty ako jedného z atribútov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy potrebné výrokovú časť meritórneho rozhodnutia súdu individualizovať tak, aby z nej zjavne vyplývalo, že súd rozhodol o všetkých návrhoch obvineného (sťažovateľa). Len takýto výklad je možné považovať za ústavne konformný. Judikatúra ústavného súdu je v tejto otázke stabilizovaná a jednotná (napr. I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, III. ÚS 240/06, IV. ÚS 346/08, III. ÚS 71/2010, I. ÚS 189/2010).

Pokiaľ krajský súd poukázal, že sťažovateľ absenciu výroku o návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka v sťažnostnom konaní nenamietal, nemožno z toho s poukazom na rozsah preskúmvacej povinnosti sťažnostného súdu ustanovenú v § 192 ods. 1 Trestného poriadku vyvodit', že krajský súd nemusel prihliadnuť na pochybenie okresného súdu, ktoré nebolo vytýkané v sťažnosti. V nadväznosti na to je potrebné poukázať na ustanovenie § 194 ods. 3 Trestného poriadku, podľa ktorého ak nedostatok spočíva v tom, že v napadnutom uznesení niektorý výrok chýba alebo je neúplný, môže nadriadený orgán bez toho, aby vyslovil zrušenie napadnutého uznesenia, buď ho sám doplniť, alebo uložiť orgánu, proti ktorého rozhodnutiu sťažnosť smeruje, aby o chýbajúcom výroku rozhodol alebo neúplný výrok doplnil. Aplikácia tohto ustanovenia

bola v konkrétnom prípade [rozhodnutie podľa § 72 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku] úlohou krajského súdu.

Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu vyplýva, že sa alternatívnou žiadosťou sťažovateľa nezaoberal a o nej nerozhodol, hoci v okolnostiach prípadu to bolo jeho povinnosťou, čím došlo podľa názoru ústavného súdu k odopretiu práva sťažovateľa na rozhodnutie o jeho alternatívnej žiadosti o nahradenie väzby dohľadom mediačného a probačného úradníka, a tým k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a prikázal mu, aby ho neodkladne prepustil z väzby na slobodu.

Vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľa nie je dôvodom na zrušenie uznesenia krajského súdu vzhľadom na to, že absencia výroku o návrhu na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nemala vplyv na vecnú správnosť uznesenia krajského súdu o dôvodoch väzby, a preto ústavný súd nemal dôvod uvažovať ani o návrhu na prepustenie sťažovateľa na slobodu (IV. ÚS 215/2010). Prepustenie sťažovateľa na slobodu neprichádza do úvahy aj z toho dôvodu, že sťažovateľ už vykonáva trest odňatia slobody uložený mu právoplatným rozsudkom, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Vzhľadom na to, že sťažovateľ neuplatnil úhradu trov konania v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd o úhrade trov nerozhodoval (IV. ÚS 197/2010, IV. ÚS 128/07, IV. ÚS 89/07).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2013